

פ"מ 8.0105 – פעילות ציבורית של אנשי צבא, התבטאויות פומביות וקשר עם עיתונאים, עם הציבור ועם הדרג הממלכתי הבכיר

הגדרות

1. בפקודה זו:

- א. **אגודה** – לרבות מוסד, מפלגה, עמותה, הסתדרות וועד ציבורי, בין שהם מאוגדים ובין שאינם מאוגדים, ומטרתם היא מדינית, תרבותית, ספורטיבית, פילנתרופית או כל מטרה אחרת.
- ב. **הדרג הממלכתי הבכיר** – הממשלה, שריה וועדותיה, הכנסת, חבריה וועדותיה, ונציגיהם או עוזריהם של כל אלו.
- ג. **מחאה** – הפגנה, תהלוכה, מצעד, מחאה פומבית או עצומה שאינם נערכים ע"י רשות צבאית, לרבות מחאה שמתקיימת בכל אמצעי תקשורת.
- ד. **סנגור צבאי** – קצין אשר מונה לסנגור צבאי כאמור בסעיף 182 לחוק השיפוט הצבאי, התשט"ו-1955.
- ה. **ראש הגוף הפונה** – ראש האגף, הזרוע או הפיקוד הרלוונטי, או מפקד יבד"ץ, מפקד המכללות, ר' מפא"ת, הרבצ"ר, היועכ"ל או הפצ"ר.

איסור פעילות ציבורית הנושאת אופי מפלגתי או מדיני

2. במחנות הצבא ובמתקנים צבאיים אסורה כל פעילות הנושאת אופי מפלגתי או מדיני.
3. חייל לא יתבטא במרחב הציבורי, בעל-פה או בכתב בכל שאלה מפלגתית.

השתתפות חיילים במחאות, בהפגנות, במצעדים ובתהלוכות

4. חייל לא ישתתף בארגון מחאה, לא יישא דברים במהלכה ולא יימצא על במה שבה נישאים דברי מחאה.
5. חייל רשאי להשתתף במחאה, אלא אם מתקיים אחד מאלה:

- א. המחאה נוגעת, במישרין או בעקיפין, בעניין מפלגתי או מדיני או נוגעת למדיניות צה"ל, לפעולותיו, לפקודותיו, להחלטותיו, למשימותיו או למשימות הצפויות להיות מוטלות עליו או חותרת תחת קיום המדינה או תחת השירות בצבא;
- ב. החייל לבוש מדים או שאפשר לזהותו כחייל או לשייכו לצה"ל, בין אם בשל תפקידו, בין אם בשל זהותם של משתתפים אחרים במחאה ובין אם מסיבה אחרת;
- ג. החייל הוא בדרגת סא"ל ומעלה או משרת בתפקיד שקבע לעניין זה (ההשתתפות במחאות) ר' אכ"א;
- ד. המחאה נערכת בשעות הפעילות של החייל;

ה. המחאה לא קיבלה את האישורים הנדרשים ממשטרת ישראל;

ו. המחאה אלימה או מפרה את שלום הציבור;

ז. ר' אכ"א החליט מטעמים המצדיקים זאת ולאחר התייעצות עם מפצ"ר-יעח"ק, כי מדובר במחאה אשר לא ראוי שחיילים ישתתפו בה, והודיע על החלטתו באמצעות מפקדי צה"ל ובאמצעות המנהלן הראשי.

6. ר' אכ"א רשאי להתיר פעילות אסורה לפי סעיפים 3 ו-4 לבקשת חייל ובנסיבות מיוחדות המצדיקות זאת.

התבטאות פומבית בנושאים מדיניים

7. חייל לא יתבטא בפומבי, בעל-פה או בכתב בנושאים מדיניים או צבאיים אלא אם כן הוסמך לעשות כן על ידי הרמטכ"ל, על ידי ראש אכ"א ועל ידי דובר צה"ל.

8. טיוטת דבריו של החייל, שהורשה להתבטא בפומבי בנושאים האמורים, תועבר לאישורו המוקדם של הרמטכ"ל, של ראש אכ"א ושל דובר צה"ל, וגם לאישור אמ"ן-מחב"ס.

הופעה בפני גופים אזרחיים

9. חייל, לרבות עובד צה"ל, לא יופיע כנציג הצבא לפני גורמים שמחוץ לצה"ל ולא ישתתף בכל אספה או אירוע פומבי אחר כנציג הצבא, אלא אם כן הוסמך לעשות זאת על ידי הרמטכ"ל, ראש אכ"א ודובר צה"ל; חיילים השוהים מתוקף תפקידם במדינות שבהן מאומנים נספחי צה"ל – השתתפותם תאושר על ידי נספח צה"ל במדינה שבה נערך האירוע.

10. האיסור האמור בסעיף 9 יחול גם על אירוע שאליו הוזמן החייל באופן אישי וישיר, אך נוכחותו במקום עלולה להתפרש כייצוג הצבא.

11. אין באמור בסעיפים 9 ו-10 כדי לגרוע מהאמור בסעיפים 7 ו-8, בדבר התבטאות פומבית בנושאים צבאיים ומדיניים.

12. על אף האמור לעיל, רשאי חייל להופיע במוסדות החינוך כנציג הצבא, אם קיבל אישור לכך מקח"ר, ולאחר שעבר תדריך ביטחוני.

איסור על התארגנות חיילים

13. חייל לא יהיה חבר בארגון חיילים ולא ישתתף בפעילות להקמתו, לקיומו או לניהולו של ארגון כזה, לא ייתן כספים ולא יקבלם בעבור ארגון כזה, לא ינהל תעמולה בקשר אליו ולא ישתתף באספה שהארגון יוזם.

14. חייל לא ישתתף באספת חיילים, הנערכת על ידי רשות שאינה צבאית.

15. הוראות סעיפים 12 ו-13 אינן חלות על חברות חייל ב"חֶבֶר משרתי הקבע והגמלאים בע"ס" ועל פעילות במסגרת חברה זו.

השתייכות לאגודות ולמפלגות

16. חייל רשאי להימנות עם כל אגודה הקיימת במדינה כחוק, ובלבד שאין מטרותיה או פעילותה חותרות תחת קיום המדינה או תחת השירות בצבא.

17. חייל לא ישתתף בכל פעילות החותרת תחת קיום המדינה או תחת השירות בצבא.

18. חייל יהיה רשאי להימנות עם כל אגודה הקיימת בחוץ לארץ, אם ראש אכ"א התיר לו זאת, בכתב, לאחר שעיין בחוות דעת מפקדו של החייל ובחוות דעת של אמ"ן-מחב"ם.

19. חייל לא יעסוק בכל פעילות במסגרת אגודה, מלבד אלה :

א. חייל רשאי להיות נוכח בכינוס או באספה של אגודה, ובלבד שלא יהיה לבוש מדים. למרות זאת, רשאי ראש אכ"א או דו"ץ לאשר לחייל להשתתף בכינוס או באספה כשהוא במדים.

ב. חייל לא ימלא תפקיד פעיל בכינוס או באספה כאמור או בהכנות אליהם, ובכלל זה לא ישמש נואם או חבר נשיאות, אלא אם כן קיבל היתר לכך מראש אכ"א. חייל לא ישמש נואם בכינוס או באספה כאמור אלא אם כן קיבל היתר לכך מראש מדו"ץ. לא יינתנו היתרים כאמור, כשהכינוס או האספה נערכים על ידי אגודה הקשורה למפלגה פוליטית או על ידי אגודה העוסקת בעניינים מדיניים.

20. חייל רשאי למלא תפקיד באגודה, אם אינו כרוך בפעילות מדינית או מפלגתית, ואם קיבל מראש אכ"א היתר לכך בכתב.

21. חייל לא יודיע בפומבי על הצגת מועמדותו לבחירות, הנערכות במסגרת אחת מאלה :

- א. אגודה שאינה מפלגה פוליטית או שאינה עוסקת בנושאים מדיניים.
- ב. מפלגה פוליטית, הקובעת את רשימת המועמדים שלה לבחירות לכנסת או לרשויות המקומיות.
- ג. גוף סטטוטורי הפועל על-פי דין.

כמו כן, לא יסכים חייל להצגת מועמדותו לבחירות, כאמור.

22. חייל לא יודיע בפומבי על הצגת מועמדותו ולא יסכים להצגת מועמדותו לבחירות, כמפורט בסעיף 21 לעיל, אלא אם כן קיבל אישור לכך, בכתב, מראש אכ"א.

23. השתתפות בבחירות :

א. חייל רשאי להצביע בבחירות הנערכות במסגרת אגודה, שאיננה מפלגה פוליטית ואיננה עוסקת בנושאים מדיניים, אך לא ישתתף באופן פעיל במערכת הבחירות.

ב. חייל יוכל להצביע בבחירות מקדימות (כמשמען בסעיף 17 לחוק המפלגות, התשנ"ב-1992), ובלבד שהמפלגה שבה מתקיימות הבחירות האלה קבעה דרך הצבעה המונעת כל אפשרות לזהות את השתייכותו הפוליטית של החייל, והמבטיחה חשאיות וסודיות גם בכל הנוגע לעצם השתתפותו בבחירות האלה.

24. חייל לובש מדים לא יהיה נוכח במקום שבו נערכות בחירות לאגודה, אלא לצורכי הצבעה, או אם המקום משמש קלפי צבאית.

השתתפות חיילים בוועדות ציבוריות

25. חייל לא יכהן כחבר בוועדה ציבורית שהתמנתה על ידי גורם שמחוץ לצבא, שאיננה אגודה (כמשמעה לעיל), אלא אם כן הרמטכ"ל או ראש אכ"א הסכימו לכך.
26. ניתנה הסכמה כאמור, והתמנה החייל לחבר בוועדה הציבורית – יתבקש הגורם הממנה להעביר את כתב המינוי לרל"ש ראש אכ"א, וזה יעבירו למפקדו של החייל.

מגע עם עיתונאים

27. חייל, עובד צה"ל או עובד בשליחות הצבא לא ישתתפו במסיבת עיתונאים בתדרוך עיתונאי או בכל מגע אחר עם עיתונאים לרבות מפגש שאינו פרונטלי והנערך בסיוע אמצעי תקשורת או מחשב, ולא יתראיינו או ישוחחו עם נציגי העיתונאים או עם כלי התקשורת בכל צורה שהיא, אלא באישור דובר צה"ל.
28. חייל, עובד צה"ל או אזרח בשליחות הצבא לא ייפגשו עם עיתונאי, אלא בנוכחות נציג מוסמך מטעם דובר צה"ל, אלא אם הורה דובר צה"ל אחרת.
29. על אף האמור בפקודה זו, רשאי סגנור צבאי, במסגרת תפקידו ובאישור הסצ"ר, לבוא במגע עם גורמי תקשורת כאשר הדבר הוא לטובת לקוחו.
30. כל חייל, עובד צה"ל או אזרח בשליחות הצבא שנפגש פגישה אקראית או פרטית עם עיתונאים, ובפגישה זו נדונו נושאים צבאיים, ידווח על השיחה ועל תוכנה למפקדו (קצין) ולחטיבת דו"ץ.

פנייה לעיתונות

31. חייל, עובד צה"ל או אזרח בשליחות הצבא לא יפרסמו מטעם צה"ל מודעה באמצעי תקשורת אזרחיים, אלא באישור לשכת הרמטכ"ל או אמ"ץ-חטיבת דובר צה"ל (להלן: "חטיבת דו"ץ"), ולפי האמור בהוראות הקבע של אמ"ץ.
32. חייל רשאי לפנות לעיתון בכל עניין הנוגע לתחומי תרבות, מדע, בריאות וכיוצ"ב (כגון: פתרון תשבצים וחידונים, שאלות בענייני בריאות או בענייני מדע וטכניקה), בתנאי שאין לאותו עניין כל קשר במישרין או בעקיפין עם נושאים ביטחוניים או מדיניים, ואין בו כדי למתוח ביקורת על גוף ציבורי ישראלי או על ציבור כלשהו בישראל.
33. פניית חייל לעיתון, בכל עניין המותר בפנייה, כמפורט בסעיף 32, תהיה בכתב בלבד, ועל פי הכללים האלה:
- א. בפנייתו לעיתון לא יזכיר החייל את דבר היותו חייל ולא יציין כל פרט העשוי לקשרו עם מערכת הביטחון.
- ב. בפנייתו לעיתון לא יציין החייל את כתובתו הצבאית, אלא את כתובתו האזרחית בלבד.
34. האמור לעיל אינו חל על פניות רשמיות מצד דובר צה"ל לעיתונות.

פניות חיילים לגורם אזרחי

35. חייל לא יפנה בכל דרך שהיא, בין אם ציין בפנייה את דבר היותו חייל ובין אם לאו, אל גורם כלשהו מחוץ לצבא, ולא יענה לפניות של אדם או גורם כאמור בכל עניין הנוגע במישרין או בעקיפין למערכת הביטחון, אלא באמצעות מפקד המוסמך לקיים מגע עם אותו גורם, לפי פ"מ 21.0106 "מסירת ידיעות צבאיות" או כאמור בסעיף 37 להלן.

36. על פי תקנה 9 בתקנות שירות ביטחון (חובות אנשי המילואים), התשט"ז-1956, לא יפנה איש מילואים, בין שהוא בשירות ובין שאינו בשירות, לאדם שאינו ממלא תפקיד בצבא, בעניינים הנוגעים לצבא, במישרין או בעקיפין, אלא באמצעות מפקדו או באמצעות חייל או מוסד צבאי אחר שנקבע לשם כך בפקודות הצבא.

37. מגעים עם הדרג הממלכתי הבכיר –

א. חייל לא ייזום מגע כלשהו עם הדרג הממלכתי הבכיר אלא באישור לשכת הרמטכ"ל. כל פנייה של הדרג הממלכתי הבכיר לגורם צבאי תועבר ללשכת הרמטכ"ל ולא תיענה אלא באישורה.

ב. הופעת הדרג הממלכתי הבכיר בצה"ל לצורך ביקור תיעשה על פי פ"מ 8.0102 "ביקורי אזרחים ואזרחים ביחידות צה"ל, במחנותיו ובמתקנים צבאיים".

ג. בקשה לקבל אישור מלשכת הרמטכ"ל, לפי סעיף משנה א לעיל, תועבר באמצעות ראש הגוף הפונה ישירות ללשכת הרמטכ"ל ולדיעת חטיבת דו"ץ.

איסור על תעמולת בחירות

38. אין לערוך תעמולת בחירות, בכתב או בעל-פה, על כל צורותיה, ביחידות צה"ל ובמתקניו.

39. על אף האמור לעיל, מותרת תעמולת בחירות בכתב, במסגרת מערכת הבחירות לכנסת, אולם:

א. התעמולה לא תהיה מכוונת לחיילים בלבד.

ב. חומר תעמולה לא יודבק או ייתלה במחנה צבאי, למעט האמור בסעיף משנה ג להלן.

ג. בכל מחנה או מתקן צבאי, במרכז, יותקן לוח אחיד ועליו רשאי כל מי שהגיש רשימת מועמדים לבחירות לכנסת, להדביק את מצעו, העתק או תקציר מרשימת המועמדים שהגיש ומודעות על אספות בחירות, שהוא קורא לציבור להשתתף בהן. לוחות אלה יסופקו למפקדי המחנות או המתקנים על ידי ועדת הבחירות המרכזית לכנסת, באמצעות אכ"א, כשמצעי הרשימות והעתק או תקציר מרשימות המועמדים כבר מודבקים עליהם. גורם צבאי אינו רשאי להוסיף על החומר שעל הלוח או לגרוע ממנו.

40. חייל בשירות סדיר ובשירות מילואים פעיל יימנע מכל תעמולת בחירות.
41. במידת האפשר תינתן לחיילים חופשה לאחר תפקיד, שתאפשר להם להשתתף באספת בחירות.
42. בחודשיים שלפני יום הבחירות לכנסת לא יקוימו ביחידות פעולות הסברה, מלבד בנושאים צבאיים, טכניים או מדעיים, וכן שיעורים בעברית.
43. הוראות הנוגעות לחיילים המבקשים להציג את מועמדותם בבחירות לכנסת ולרשויות המקומיות, ולחיילים שנבחרו בבחירות כאמור, מופיעות בפ"מ 33.0132 "בחירות לכנסת – מועמדות חיילים בשירות סדיר ואנשי מילואים" ובפ"מ 33.0113 "בחירות לרשויות המקומיות – חיילים בשירות סדיר ועובדי צה"ל".
44. חטיבת דו"ץ תקבע הנחיות בדבר סיקור ביקורי פוליטיקאים במחנות צבאיים. אין באמור בסעיף זה לגרוע מהוראות פ"מ 8.0102 או מהוראות שאר סעיפי פקודה זו.

עוד הוראות

45. אין באמור בפקודה זו לגרוע מהאמור בפ"מ 8.0103 "מפגנים, תערוכות, הפקות, כנסים ואירועים הנערכים על ידי צה"ל, בהשתתפותו או בסיועו" ופ"מ 21.0106.
46. על חיילים המשרתים במשהב"ט יחולו גם הוראות משהב"ט 14.18 "אישורים לפרסום מידע הנוגע למשהב"ט" ו-14.25 "שיחות עם נציגי התקשורת והופעת עובדים בפורומים ציבוריים".